

Varsinais-Suomen maakunnan yhteistyöryhmän elinkeinojaoston kokous

Aika: 16.6.2025 klo 10:00

Paikka: Varsinais-Suomen liitto, Linnankatu 52 B, Turku, kokoushuone Aura. (+teams)

Läsnä: **Okku Kalliokoski**, Varsinais-Suomen ELY-keskus
Artturi Kaukoranta, Varsinais-Suomen ELY-keskus
Petteri Partanen, Varsinais-Suomen liitto
Erik Lund, Kemiönsaaren kunta
Aarne Lehtonen, MTK
Ainokaisa Saarinen, Akava ry
Harri Piispanen, STTK
Katja Suovo, Talonrakennusteollisuus/EK
Arttu Uhlgren, Teollisuusliitto
Timo Haukioja, Turun Työllisyysalue
Jarkko Heinonen, Uusikaupunki
Toni Forsblom, Varsinais-Suomen Yrittäjät

Alustaja: **Timo Vahtonen**, Varsinais-Suomen ELY-keskus

Maakunnan tila**1. Kokouksen avaus**

Pj Okku Kalliokoski avasi kokouksen klo 10:00.

2. Alustus: Maakunnan tila.

Työelämäkoordinaattori Timo Vahtonen, Varsinais-Suomen ELY-keskus

Talous maakunnassa toistaiseksi alavireinen, nousua odotetaan loppuvuodesta (koko Suomeen ennakoidaan vähäistä kasvua). Varsinais-Suomessa meriteollisuuden, lääketeollisuuden ja ICT:n tilanne ja näkymät ovat valoisat, muilla aloilla, kuten rakennusteollisuudessa ja sote-alalla, menee heikommin. Työttömyys on kasvanut Varsinais-Suomessa muuta maata voimakkaammin, mikä on pahiten osunut pitkäaikaistyöttömien,

korkeakoulutettujen, nuorten ja naisten työttömyysryhmiin. Avoimien työpaikkojen määrä vähentynyt merkittävästi, joskin pientä nousua tällä hetkellä havaittavissa. Maakunnan ongelmana myös yritys investointien ja TKI-panostusten puute. Uhkakuvana tällä hetkellä USA:n EU:lle asettamat rajut tullit (50% takaraja 9.7.) ja niiden mahdollisesti käynnistämä kauppasota.

Tarkemmin aloittain:

Teknologiateollisuudessa tilanne toiveikas ja suhdannesykli paranemassa, vaikka investoinnit edelleen alhaalla. Osalla yrityksistä menee hyvin (ICT, meri ja puolustus), osalla huonommin. Yhdysvaltojen kauppapolitiikka luo epävarmuutta. Saksan elvytyspaketti voi antaa positiivisempaa kierrettä. Sandvikin 68 milj. € tilauksesta puolet tehdään Turussa 2026-2030. Vuoden 2024 liikevaihto nousi edellisestä vuodesta 6%, joka muihin maakuntiin verrattuna korkein kasvu

Meriteollisuudessa Turun Meyerilla ja alihankkijoilla töitä vuosikymmenen loppuun asti, mikäli Royal Caribbeanin optiolaivat toteutuvat. Karibian risteilijämatkustus kovassa buumissa. Haasteena USA:n kaavailemat tullit ja 2.asteen koulutussäästöt Elomaticille reilun 100 miljoonan €:n tilaus tutkimusjäänmurtajan suunnittelusta ja kehittämisestä Saksan valtiolle. Jäänmurtajatilauksia tulossa kilpailutukseen paljon lähivuosina. Deltamarin suunnittelee uudet Finnlinesin alukset kiinalaiselle telakalle. Uudenkaupungin Työveneelle 110 milj. €:n tilaus luotsialuksen suunnittelusta ja rakentamisesta (sis. optiolaivan) Belgiasta sekä kahdesta akkuhybridimatkustaja-aluksesta tilaus Ruotsista (tilaus yli 20 milj. €). Marine Alutechille 5 rajavalvontaveneen tilaus Malesiasta (samanlaisia menossa jo Tanskaan ja Kreikkaan/ kappalehinta 3-4 milj.€) ja 2 Liettuaasta (tilaus 22 milj.€). Blue Industry parkin kehittäminen nytkähtänyt eteenpäin.

Valmet Automotive. Autoalan globaali matalasuhdanne painaa kysyntää edelleen. Valmet Automotive joutunut sopeuttamaan toimintaansa tähän. Yhdysvaltojen määräämät 25% tullit EU:n autoille huono uutinen, koska mersua viedään paljon Yhdysvaltoihin. A-Sarjan valmistussopimus enää tämän vuoden loppuu. Akkujenvalmistus yhtiötetty omaksi liiketoiminnakseen Loncor-yhtiöön – tarkoitus keskittyä myös muiden ajoneuvojen akkuihin henkilöautojen lisäksi. Loncor ilmoitti koko yhtiötä koskevista muutosneuvotteluista helmikuussa – yt:t päättyivät huhtikuussa: 124 hengen vähennys (64 Ukin tuotannosta + 60 toimihenkilöä Ukista ja Salosta).

Rakennusteollisuus. Rakennusalan pohjakosketus on jo nähty, loppuvuodesta odotetaan jo kasvua. Rakennusteollisuuden ennuste on kaikille rakentamisen lajeille positiivinen. Vapaarahoitteinen rakentaminen ollut historiallisen alhaisella tasolla ja korjausrakentaminen sukeltanut myös. Julkinen rakentaminen paikannut V-S:ssa pudotusta kohtuullisen hyvin. Isompia julkisia hankkeita: musiikkitalo Fuuga, Paraisten sillat, Turku-Kupittaa kaskoisraide, Turun sataman matkustajaterminaali. Tämän lisäksi paljon myös oppilaitosten, päiväkotien ja sairaaloiden rakentamista. Korjausrakentaminen alkanut elpymään taloyhtiöiden pakollisten remonttien myötä. V-S:n Pk-rakennusliikkeillä mennyt kohtuullisesti, mutta isot liikkeet, kuten NCC, Skanska, vaikeuksissa. MAL-päätös vauhdittaa ensi vuonna rakentamista + Raison keskustan uudelleenjärjestelyt – jopa 600 milj. €. Rakennusteollisuuden vaikeuksilla ollut merkittäviä vaikutuksia erityisesti kauppaan ja palveluihin.

Lääketeollisuus. Näkymät lääkeyhtiöiden osalta valoisat.

Lääketeollisuus ry:n mukaan investoinnit Suomeen 2024: 460 milj.€, toimintaympäristön kehittämistä, investoinnit 2030 mennessä 1 mrd €. Diagnostiikka sopeuttanut toimintaansa, nyt taas kysynnässä ja työllisyydessä parempia merkkejä näkyvissä. Lääkekehityskeskus arvioinut eri lääkeprojekteja – 1. investointi tehty jo (Pharma Oy).

Bayer: moderni ja pitkälle robotisoitu tehdas vihitty käyttöön (250 milj. €) – Ehkäisykierukka Mirenan myynti v. 2024 yli 1,2 miljardia €.

Orionin kaikki liiketoimintayksiköt kasvoivat viime vuonna.

Orion/Bayer: eturauhassyöpälääke Nubeqan ylitti myynnissä jo 1 Mrd. €:n rajan v. 2024.

Biovian: Biologisten lääkkeiden tehdas Turun Itäharjulle (50 milj. €) – toiminta alkamassa.

Yritys hakee kasvua 2025 hyvien näkymien siivittämänä

Sosiaali- ja terveysala. Avoimien työpaikkojen radikaali määrän pudotus kaksi vuotta peräkkäin. VARHA:ssa käyty useat yt-neuvottelut 2024 – organisaatiomallin keventäminen (johto- ja tukipalvelut). Aluehallitus: koko vuoden 2025 kestävät yt-menettelyt käsittäen koko henkilöstö (23 t.), myös asiakastyötä tekevät. Huolena henkilöstön liiallinen henkinen kuormittuminen. Vuonna 2025 lähes 200 miljoonan sijoitukset VARHAN rakennusinvestointeihin ja mm. 13 terveysaseman sulkeminen. Heijastuu yksityiselle puolelle ostopalvelujen käytön vähentymisenä. Yt-prosesseja myös yksityisellä puolella. Oikeuskansleri: Hyvinvointialueet eivät voi karsia lakisääteisiä palveluita säästöjen vuoksi.

Matkailu- ja ravintola-ala. Matkailukesästä odotetaan kohtuullisen hyvää.

Vuonna 2024: 4 isoa musiikkifestivaalia = 16 milj. € vaikutukset Turun seudulle.

Haasteena talouden matalasuhdanne.

Hotelli/kylpylähankkeita: HotellivarausTurun ratapihalle tapahtuma-areenan yhteyteen (Strawberry-ketju), Kauppatorin ylälaitaan hotelli (Liedon säästöpankkisäätiö),

Naantaliin uusi Boutique Spa -hotelli (saksalainen Kurland GmbH), Luonnonmaalle hotelli (ranskalainen Vinci SA), Raisio ja Parainen havittelevat myös hotelliprojekteja.

Matkailusesonkia olisi mahdollista pidentää asiakasvirran puolesta. Kesäsesonkina koettaneen tutusti pulaa ainakin kokeista ja tarjoilijoista.

Investoinnit liikenneinfraan. Turun kehätien E18 (235 milj.€) ja Paraisten väylän (110 milj. €) rakentamisen aloitus ensi vuonna > käynnistää Raision kaupungin keskustan uudistamisen (jopa 600 milj.€) pidemmällä aikavälillä. Turun sataman matkustajaterminaalikonaisuutta alettu rakentamaan. Origami-yhteisterminaalit valmis loppuvuonna 2026. 5-kerroksisen Parkkitalo Logohubin rakentaminen käynnissä, jonne asemapalvelut siirtyvät väliaikaisesti sen valmistuttua (2026 loppu). Paraisten siltojen uusinta käynnissä (Kirjalansalmi, Hessund & Kuusisto). Teiden päällystykseen lisärahoitusta – päällystysmäärät kohtuullisella tasolla

Vihreä siirtymä. Green North Energy (GNE) suunnittelee 600 milj. vety- ja ammoniakkilaitosta Naantaliin, GNE suunnittelee koekäyttöä vuodelle 2027 ja täyttä toimintaa 2028. Yhtiö sai loppuvuodesta ranskalaisen Meridiamin kumppaniksi (Tuki loppukehitykselle ja toteutukselle). Liquid Wind ja Turun Seudun Energiahuolto suunnittelevat 500 milj. metanolilaitosta Naantaliin GNE:n viereiselle tontille. Elisa suunnittelee Raisioon vihreää energiaa hyödyntävää datakeskusta (Fingrid –riippuvuus) ja Regant Oy Saloon. Naantalin hankkeet kuten myös datakeskus nojaavat Fingridin voimalinjahankkeeseen ja isoon tuulipuistoon. Uudenkaupungin Kalantiin rakennetaan suurta aurinkopuistoa (valmis kesällä) ja akkuvarastoa, muita aurinkovoimalahankkeita monta suunnitteluvaiheessa.

Pöytyälle suunniteltu teollisen mittaluokan biokaasulaitoshanke keskeytettiin – uusi paikka löytyi Oripäästä. Gasgridin kaasunsiirtoverkko suunnitelmissa kulkea Loimaan seutukunnan läpi.

Kaupanala. Kuluttajien luottamuksen taso alhaalla. Kevät ei suosi isompien hankintojen tekemistä ja kuluttamista. Asuntokauppa piristynyt jo hieman jo Turun seudulla. Turun Osuuskauppa aikoo avata 12 uutta ruokakauppaa maakuntaan seuraavan viiden vuoden aikana (investoinnit 220 milj.€), mm. uusi Prisma Naantaliin (valmis 2026 keväällä). Kesko rauhoittaa kauppojen avaamista lähivuosina – fokuksessa enemmän kauppojen kehittäminen.

Alkutuotanto. Viljojen satokausi 2024 oli hyvä – haasteita marjantuotannossa. Syyskylvöisiä kasveja saatiin kylvettyä hyvin ja ne myös talvehtineet hyvin. Viljakasvien hinnat alhaisia tuotantokustannuksiin nähden, mikä on ongelma. Suomessa maataloustuotteiden hinnat ovat EU:n alhaisimpia. Maatalouden haasteena myös kiristynyt lainapolitiikka. Laatujärjestelmät ruokasektorilla yhtä tärkeämpiä (läpi tuotantoketjun). Puun kysyntä jatkunut tasaisena – puun hintaa kannatelleet pääosin keskeytyksissä ollut tuonti ja lisääntynyt energiakäyttö.

(Suunniteltuja) julkisia investointeja ja hankkeita:

Kehätien E18-remontti (Raision tunneli, valtatie 8 liittymä) – arvio 235 milj. € (aloitus 2025-26)
Paraisten väylä Kurkelan ja Kuusiston välille – arvio 110 milj. € (aloitus 2025?)
Turun sataman matkustajaterminaalikokonaisuus – arvio 172 milj. € (aloitus 2025)
Ratapihan elämyskeskuspäätökset (kumppanuushanke)? - arvio 240 milj. € (ilman asuntoja)
Historian ja tulevaisuuden museon eteenpäin vienti – arvio 26 milj. € (rakentaminen 2026-29?)
Musiikkitalon toteutus 73 milj. € (valmis 2026)
Kupittaaan kärki +Taito kampus & pysäköintilaitos (päätos 2024 ja valmis 2028) 130-150 milj. €
Kaarinan Valkeavuoren kampus, 37 milj. € (valmis 2025)
Raision Tiedonpuiston koulu 44 milj. € (2025)
Naantalin Kalevanniemen kampus ja monitoimihalli yli 20 milj. € (2026)
Turun päiväkodin päiväkodit ja koulut 17 milj. € (2024)
Turun 3 isoa kouluhanketta; S:t Olafskolan 36 milj. € (2027), Linnakaupunki 63 milj. € (2028) & Karhunaukio 48 milj. € (2027) ??
Uudenkaupungin monitoimitalo Winter 90 milj. € (2025)
ÅA:n säätiön Astra-kampus yli 30 milj. € (2025)
TYKS:in kompassisairaala I vaihe 71 milj. € (2024) ja II-vaihe 87 milj. € (?) & TYKSin T-sairaalan uudistus 40 milj.€ (2027) & Turun SOTE-keskus (2030?)
Salon sairaalan uudistaminen 60 milj. € (2027)
Salon uusi poliisitalo 15 milj. € (2025)
Salon jäähallin uudisrakentaminen 8 milj. € (2025)
Artukaisten liikuntakeskuksen jäähallihanke 30 milj. € (tavoite 2025) yksityinen hanke
Halisten varavesilaitoksen rakentaminen 48 milj. € (2028)

Varsinais-Suomen isojen yritysten vienti Yhdysvaltoihin

Meyer Turku	3 risteilijän tilaus ja optio 2:sta USA:han
Pemamek	10-20 %
Teleste	13 %
LM-Dental	5 %
Orion	10 %

Bayer	vienti merkittävää USA:han (ehkäisykierukat)
Valmet Autom.	5-10 % mersuista viedään USA:han
Loncor	?

Keskustelussa esiin nousi erityisesti, miten isojen KV-yritysten vaikutus maakuntaan arvioidaan. Lisäksi tarkasteltiin TKI-lukuja, joissa Varsinais-Suomen korkeakoulut pärjäävät valtakunnallisessa vertailussa paremmin kuin maakunnan yritykset. Investoinnit yleensäkin alhaalla.

3. Katsaus Varsinais-Suomen strategian valmisteluun Petteri Partanen

Strategian pohjalta käydyssä keskustelussa esiin nousi erityisesti jaostojen rooli strategian kehittämisessä, Saaristomatkailu, Saariston ja Saaristomeren tila. Todettiin valmistelun olevan hyvällä mallilla, jalkauttaminen ja tiedotus tärkeää.

4. Keskustelua elinkeinojaoston tulevista teemoista. Sovittiin seuraavaksi kokouspäiväksi 30.9.2025 klo 14.00.
5. Puheenjohtaja Okku Kalliokoski päätti kokouksen klo 11.23.

Artturi Kaukoranta

sihteeri